

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ КЛАСТЕРІВ

Обґрунтовано теоретичні аспекти формування агропромислового кластера. Визначено проблеми функціонування агропромислових кластерів. Осмислено напрямки подальшого розвитку агропромислового виробництва на кластерній основі. Визначено ознаки формування агропромислового кластеру. Опрацьовано світовий досвід формування та функціонування кластерів на прикладі США, Японії, Словенії, Фінляндії, Казахстану, України, Росії. Подано класифікацію кластерів у західній економіці. Вказано принципи взаємодії підприємств-учасників агропромислового кластеру, відмінності між кооперацією, інтеграцією та кластерними формами. Зазначено мету кластерних технологій у створенні та підтримці кластерного середовища. Обґрунтовано необхідність створення агропромислових кластерів.

Ключові слова: агропромисловий кластер, агропромислове виробництво, ефективність, конкурентоспроможність, кластерний підхід.

Постановка проблеми. Без використання механізму кластеризації неможливе формування інноваційної моделі розвитку конкурентоспроможного агропромислового виробництва. Кластеризація в широкому розумінні та агропромислова кластеризація безпосередньо набуває широкого визнання у світі як основний шлях розвитку конкурентоспроможності, залучення інвестицій, створення та впровадження нових технологій, залучення інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом в Україні з'явилося чимало публікацій з кластерної тематики. У них акцент робиться в першу чергу на перевагах кластерних формувань. Даній тематиці присвячені праці таких учених, як: Г.М.Саранчук [23], О.В.Величко [6], О.Є.Кузьмін [13], О.В.Ульянченко [27], Л.Сьоміна [25], І.Ю.Гришова та А.Ю.Присяжнюк [8], М.М.Одінцов та О.М.Одінцов [19], П.Т.Саблук [22], М.Ф.Кропивко [17], Т.В.Божидарнік [4], А.В.Іванько [10], В.В.Бакум [2], А.С.Мохненко [18], Майкл Портер [21], В.Усов [28], С.І.Соколенко [24], Н.К.Васильєва [5], В.Аузан та Т.Гурова [1], В.Г.Ткаченко та В.І.Богаčov [26], Є.А.Богданова [3], Ю.І.Головня [7], С.І.Грядов [9], Г.В.Коваленко [11], Л.В.Куцина [15], Б.М.Одягайло [20], Г.Р.Хасаєв [29], Г.Т.Шкурін [31], Р.О.Кулик [14], Д.В.Крисанов [16], Коваленко Г.В. [11].

Зокрема: створення зернового кластера з урахуванням регіональних особливостей розвитку галузі розглядає Г.М.Саранчук [23]. Кластерну модель територіального об'єднання сільськогосподарських товариств з обмеженою відповідальністю опрацював О.В.Величко [6]. Проблематику використання кластерів як важливого чинника інноваційного розвитку вітчизняних підприємств та територіальних утворень розкриває О.Кузьмін [13]. О.В.Ульянченко [27] досліджує аналіз створення та функціонування кластерів у АПК, вивчає питання підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України на кластерних засадах. Проблема створення

інвестиційного кластера з метою підвищення конкурентоспроможності продукції розглядає Л.Сьоміна [25]. І.Ю.Гришова та А.Ю.Присяжнюк [8] досліджують переваги кластера в системі інноваційного розвитку забезпечення економіки. Р.О.Кулик [14] вивчає основні фактори формування кластерних структур. Автори М.М.Одінцов та О.М.Одінцов [19] аналізують перспективні зони розвитку аграрних кластерів в регіонах України, розглядають модель горизонтальної інтеграції на вертикально інтегрованому ринку. Академік П.Т.Саблук [22] запропонував модель територіально-виробничого кластера і запровадження її для розвитку агропромислового виробництва і сільських територій. Розвиток міжгосподарського самоврядування за допомогою використання механізму кластерної організації виробничої діяльності вивчає академік М.Ф.Кропивко [17]. Т.В.Божидарнік [4] зосереджує увагу на особливостях регіональної структури окремих кластерних систем в Україні. А.В.Іванько [10] вивчає питання розвитку аграрного сектору регіону на основі кластерного підходу та методичні підходи з організації агропромислового виробництва на кластерній основі. В.В.Бакум [2] подає методологічні розробки агропромислових кластерних утворень регіону.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак дана тематика теоретичних аспектів формування агропромислових кластерів не втрачає своєї актуальності та залишає ряд нез'ясованих питань. Метою даної статті є систематизація наукових позицій щодо кластерної моделі організації агропромислового виробництва в контексті підвищення конкурентоспроможності агропромислового виробництва.

Формулювання цілей статті. Надзвичайно актуальні сьогодні дослідження щодо подальшого поглиблення теоретичних засад і вдосконалення методологічних основ створення та розвитку агропромислових кластерів. Певного доопрацювання потребує понятійно-термінологічний апарат, зокрема визначення

змісту та сутнісних характеристик поняття «кластер» та «агропромисловий кластер».

Викладення основного матеріалу. Одним із перспективних напрямків підвищення ефективності АПК є використання кластерних технологій. Західна економіка класифікує кластери так:

- сконцентровані на обмеженій території конкуруючі компанії, які випускають диференційований продукт;

- сукупність територіально сконцентрованих компаній, зв'язаних між собою за принципом територіальної спеціалізації;

- вертикально інтегрована спеціалізована територія в рамках державної економічної політики;

- сукупність малих організаційних форм, сконцентрованих навколо організацій-монополіста.

Для нас дуже важливе визначення дефініції «кластер», що зумовило формування таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення категорії кластери у наукових дослідженнях

АВТОР	ВИЗНАЧЕННЯ
Майкл Портер [21]	Сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників послуг, у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (університетів, агентств зі стандартизації, торгових об'єднань) у певних галузях, що конкурують і разом з тим співпрацюють
М.В.Кропивко [17]	Міжгосподарське територіальне об'єднання взаємодоповнюваних підприємств, що співпрацюють між собою, формуючи замкнутий технологічний цикл великотоварного виробництва та реалізації конкурентоспроможної кінцевої продукції (товарів, послуг) при збереженні юридичної самостійності його учасників
В.Усов [28]	Спільнота економічних суб'єктів, тісно пов'язаних в мережу галузей, взаємно сприяючих росту конкурентоспроможності один одного
С.І.Соколенко [24]	Група близьких, географічно взаємопов'язаних, компаній та організацій, що співпрацюють із ними, спільно діючих у певному виді бізнесу, які характеризуються спільністю напрямів діяльності та взаємодоповненнями один одного
Н.К.Васильєва [5]	Територіальне об'єднання споріднених за виробничими напрямками діяльності підприємств для посилення
В.Аузан, Т.Гурова [1]	Галузь промисловості чи сфери послуг, яка просторово представлена заводами певних фірм, зайнятих у цій галузі промисловості; ланцюжок доданої вартості в певному регіоні або регіонах
В.Г.Ткаченко, В.І.Богачов [26]	Об'єднане загальними інтересами в географічному регіоні взаємопов'язаних підприємницьких структур, господарств, представників місцевих органів влади; наукових установ в межах певної території з метою забезпечення підприємств та організацій різних галузей виробництва сучасною технікою та обладнанням, новими технологіями для створення умов по підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції на зовнішньому та внутрішньому ринку
Г.Р.Хасаєв, Ю.В.Міхєєв [29]	Географічно локалізована сукупність виробничо активних суб'єктів економічної діяльності з умотивованими та стійкими коопераційними відносинами
Коваленко Г.В. [11]	Інтегровані системи, усередині яких виробничі підприємства, постачальники послуг, некомерційні організації, наукові та інші установи, що з ними пов'язані, співпрацюють, маючи на меті спільне виробництво та реалізацію продукції; виробничі підприємства, постачальники послуг, некомерційні організації, наукові та інші установи, що з ними пов'язані, співпрацюють, маючи на меті спільне виробництво та реалізацію продукції, а також отримання при цьому максимального прибутку
Б.М.Одягайло [20]	Компанії готового продукту; постачальників спеціалізованих факторів виробництва, а також сервісних послуг; фінансові заклади; фірми в супутніх галузях з каналами збуту та споживача, виробників сторонніх продуктів; спеціалізованих провайдерів інфраструктури, урядові та інші заклади; торгові асоціації; спільні структури приватного сектора, що підтримують членів кластера, а також соціальну структуру

Сформовано автором на основі опрацьованих джерел

Зазначимо, що існує відмінність між звичайною кооперацією, інтеграцією та кластерними формами. Безпосередньо кластери характеризуються такими особливостями:

- наявністю великої організації-лідера;
- довготривалою координацією учасників кластера в межах виробничих програм;

- територіальною локалізацією основної маси господарюючих зв'язків учасників кластеру.

На нашу думку, метою кластерних технологій є створення та підтримка кластерного середовища. Поєднання конкуренції, кооперації та інтеграції на географічно обмеженій спеціалізованій території виступає визначальною ознакою кластера. Погоджуємося з професором А.С.Мохненко [18], що підприємства які входять до агропромислового кластера можуть взаємодіяти, керуючись ступенем міжгалузевого переміщення знань. Сюди можна віднести:

1) переміщення технологій, пов'язаних з виробництвом проміжної і кінцевої продукції, взаємодією виробників і користувачів;

2) переміщення персоналу всередині кластера для поширення нових методів управління;

3) технічну взаємодію (патентування, безпосереднє освоєння патентів, використання технічних новинок у суміжних галузях і виконання науково-дослідних проектів).

Кластер в агропромисловому комплексі за вищезгаданим автором [18] представляється як територіально відокремлена, інноваційно спрямована квазіінтегрована структура, утворена на основі принципу технологічного ланцюга і реалізуюча загальні економічні інтереси учасників, пов'язаних у даній структурі визначеною культурою взаємодії. Агропромисловий кластер має функції основного інструменту програмно-цільового планування й управління в рамках агропромислової політики з метою комплексного використання економічної та соціальної складової агросектора.

Створення кластерних структур в агропромисловому комплексі викликано необхідністю і реальною можливістю вирішити проблеми трансакційних витрат, "подвійної маржиналізації", одержання синергетичного ефекту і реалізації ефекту масштабу.

Деталізуємо й узагальнимо поняття агропромисловий кластер за допомогою таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення поняття агропромисловий кластер

АВТОР	ВИЗНАЧЕННЯ
С.І.Грядов [9]	Територіальне сполучення організацій, пов'язаних виробничо-збутовою діяльністю з метою підвищення конкурентоспроможності продукції та активізації інвестиційної діяльності.
А.С.Мохненко [18]	Територіально відособлена, відокремлена, інноваційно спрямована, квазіінтегрована структура, утворена за принципом технологічного ланцюга, яка реалізує загальні інтереси учасників, пов'язаних у даній структурі, що визначена структурою взаємодії.
П.Т.Саблук [22]	Концентрація та спеціалізація агропромислового виробництва на певній території для узгодження спеціальних дій на ланцюжку «виробництво – зберігання – переробка - реалізація сільськогосподарської продукції» з метою ефективної інтеграції у світовий простір, підвищення конкурентоспроможності та збільшення прибутків учасників кластера.
В.В.Бакум [2]	Добровільне об'єднання підприємств, що займаються агропромисловим виробництвом, установ або інших організацій регіону, однієї чи кількох (суміжних із сільськогосподарською) галузей, що знаходяться територіально дуже близько (географічна локалізація агровиробництва) в технологічно-фінансову структуру, що об'єднана одним технологічним циклом виробництва агропромислової продукції по всьому логістичному ланцюгу.
І.Ю.Гришова, А.Ю.Присяжнюк [8]	Стійка система взаємодії сільськогосподарських суб'єктів і контрагентів із високим ступенем агрегації в межах регіональної та ринкової концентрації з метою підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності й конкурентоспроможності, шляхом створення та реалізації спільної продукції
Є.А.Богданова [3]	Інноваційно-спрямована, територіально інтегрована структура з елементами мережевої організації, організована на основі сільськогосподарського виробництва, яка включає різні сфери АПК, що входять у технологічний ланцюг доданої вартості.

Сформовано автором на основі опрацьованих джерел

Кластери в агропромисловому комплексі формуються завдяки таким ознакам:

- технологічній: (формування і підтримка висококваліфікованих робочих кадрів);

- вертикальній, горизонтальній і латеральній ознакам: (співробітництво у сфері обігу з постачальниками продукції інтелектуальної праці);

- географічній, фокусній і вертикальній ознакам: виражаються в застосуванні

технологічних і технічних новинок у середовищі малого та середнього бізнесу.

Звернемося до позитивного світового досвіду формування та функціонування кластерів:

1) у Фінляндії та інших країнах Північної Європи опрацьована державна політика вибору, формування та розвитку кластерів;

2) у різних штатах США діють комісії з розробки кластерних стратегій та ініціювання створення кластерів, зорієнтованих на інноваційну діяльність;

3) Данія розробила уніфікований підхід до міжфірмового співробітництва на засадах кластеризації;

4) у Японії на базі технопарків організовуються регіональні центри консолідації зусиль уряду, університетів і промисловості для реалізації соціально - економічних проектів кластерного розвитку територій;

5) у Словенії діє постійна національна програма розвитку кластерів на певні терміни (ідентифікація потенційних кластерів - 1 рік, розвиток кластерної політики - 1 рік, практична реалізація державної політики - 2,5 роки);

6) у Казахстані функціонує «Казахстанська кластерна ініціатива» з організації конкурсів на розробку регіональних кластерних пілотних проектів (останній конкурс виграв проект Кустанайського молочного кластера);

7) у Росії роботи з кластеризації економіки проводяться в різних регіонах. Так, у Північно-Західному федеральному окрузі основний напрям їх створення - формування фінансових агропромислових груп, у Санкт-Петербурзі створено потужний агропромисловий пул-молочний кластер «Петмол» та ін.;

8) в Україні також є позитивний досвід формування кластерів за програмою «Поділля перший». У ньому об'єднанні — туристичний, харчовий, сільського туризму, швейний і будівельний. Створений у 1998 році.

На сьогодні в українському законодавстві відсутнє поняття «кластер», навіть у Господарському Кодексі України відсутнє поняття кластера, як територіального об'єднання підприємств. Зазначимо, що у діючих нормативних документах щодо засад державної аграрної політики не передбачено регламентування діяльності аграрних кластерів. Наприклад, у Законі України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.» та «Державній цільовій програмі

розвитку українського села на період до 2015 р.» не згадується кластер узагалі. Лише проектом Закону України «Про сільське господарство» визначено, що у сільському господарстві можуть утворюватись міжгосподарські організаційно-управлінські структури у вигляді самоврядних господарських об'єднань кооперативного господарювання та регіонального співробітництва в організаційно-правових формах товариств, асоціацій, консорціумів.

Разом з тим, розвиток аграрних кластерів визнано одним з найважливіших напрямів у стратегіях багатьох регіонів нашої держави:

«Стратегії розвитку Сумської області «Нова Сумщина – 2015» (2010 р.) у ній основою для економічного розвитку області визначено розвиток кластерів у АПК;

«Стратегії соціально-економічного розвитку Чернігівської області на період 2015», нею передбачено формування цілісних регіональних інфраструктурних і виробничих комплексів на основі кластерного механізму розвитку малого підприємництва за виробничо-збутовими ознаками;

«Стратегії соціально-економічного розвитку Херсонської області на період до 2015», у якій ідеться про створення агропромислового науково-виробничого кластера на базі Регіонального агропромислового центру;

«Стратегії економічного та соціального розвитку Волинської області на 2004-2015рр», у ній чітко визначено формування агропромислових кластерів;

«Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2015 року», нею визначено підтримку розвитку інноваційно-технологічного кластеру «Агробум» і національного кластера «Нові машини».

Наведемо приклади практичного створення та функціонування агропромислових кластерів і проілюструємо це за допомогою таблиці 3.

Таблиця 3

Приклади практичного створення та функціонування агропромислових кластерів

Місцезнаходження та рік створення кластеру	Приклад
сmt. Гриців Шепетівського району Хмельницької області 2002 рік	кластер «Оберіг» об'єднує 10 агроосель, які приймають туристів і бажаючих відпочити в селі.
Полтавська область 2007 рік	кластер виробників екологічної продукції.
Чернівецька область 2009 рік	українсько-румунський «Перший аграрний кластер з вирощування плодово-ягідної продукції та розвитку садівництва
м. Рівне 2009 рік	регіональний агропромисловий інноваційний кластер «Агроінновації»
Вінницька область 2011 рік	переробно- харчовий кластер

Сформовано автором на основі опрацьованих джерел

Позитивний світовий досвід переконує, що значні переваги виробничих систем відбуваються на кластерній основі. Саме завдяки кластерам мінімізуються потреби у транспортних перевезеннях та створюється єдина транспортна мережа для своєчасної доставки сировини, матеріалів, обміну готовою

продукцією та напівфабрикатами. Крім того, кластерна модель сприяє розвитку галузевої екології та дає можливості для повторного використання супутніх продуктів та відходів. Кластери являють собою комбінацію конкуренції та кооперації, таким чином, що об'єднання в

одних сферах допомагає успішно вести конкурентну боротьбу в інших.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вважаємо, що необхідне поетапне формування регіональних агропромислових кластерів як найдосконалішої системи дотримання соціально-економічних інтересів організацій агропромислового комплексу. Саме тут буде розв'язана проблема цінового диспаритету.

Розвиток аграрних кластерів гальмують такі чинники:

- недосконалість законодавчої бази для функціонування кластерів;
- брак довіри між органами державної влади та бізнесом;
- брак іноземних інвестицій та венчурного капіталу, які є важливим джерелом розвитку кластерів у розвинених країнах;
- відсутність єдиної інформації про існування кластерів.

Список літератури:

1. Аузан В., Гурова Т. От Госплана до наших дней. /В. Аузан, Т. Гурова // Эксперт: Интернет-журнал ресурс.- Режим доступа http://www.opec.ru/library/article.asp?c_no=19&d_no=511.
2. Бакум В.В. Методологія розробки агропромислових кластерних утворень регіону/ В.В. Бакум // Економіка АПК. — 2009. — №4. — С.38–44.
3. Богданова Е.А. Стратегія формування агропромислового кластера регіону /Е.А. Богданова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.vlsu.ru/index.php?id>.
4. Божидарнік Т.В. Інституціональні та економічні передумови формування сучасних підприємницьких структур у молокопродуктовому підкомплексі. Економічні науки «Серія Економіка та менеджмент»: Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 10 (38). – Луцьк, 2013. С. 5-17.
5. Васильєва Н.К. Математичні моделі інноваційного розвитку в аграрній економіці: [монографія] /Н.К. Васильєва.- Дніпропетровськ: РВВ ДДПУ, 2007.- 348с.
6. Величко О. В. Кластерна модель ефективного використання трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств регіону / О. В. Величко // Агросвіт. – 2010. – № 2. – С. 21-25.
7. Головня Ю.І. Формування агропромислових кластерів як фактор інноваційного розвитку в посткризових умовах. /Ю.І. Головня// Дніпропетровський державний аграрний університет.- Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". - 2013.- №4.
8. Гришова І.Ю., Присяжнюк А.Ю. Кластери в агропромисловому комплексі: проблеми та перспективи розвитку /Гришова І.Ю.,Присяжнюк А.Ю.// Економіка АПК. – 2011. - № 4. – с.142- 147.
9. Грядов С.И. Агропромышленный кластер: проблемы и перспективы развития /С.И. Грядов, И.В. Ковалева // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – 2009. – № 4 (54). – С. 74–79.
10. Іванько А.В. Розвиток аграрного сектору регіону на основі кластерного підходу / А.В. Іванько // Економіка АПК. — 2009. — №4. — С. 32–37.
11. Коваленко Г.В. Кластери як перспективна форма інтеграції та кооперації розвитку АПК /Г.В. Коваленко// Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Миколаїв, 2010.—Вип.2(53).—С. 134—141.
12. Концепція створення кластерів в Україні від 29.08.2008 р. [Електронний ресурс]//Міністерство економіки України //http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable:
13. Квз'ямін О., Жежуха В. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень /Квз'ямін О. Жежуха В//. - Економіка України. – 2010. - № 1. - с.14 -22.
14. Кулик Р.О. Особливості формування кластерних структур/ Р.О.Кулик // Економіка АПК. – 2008. - № 9. – с.68-71.
15. Куцина Л.В. Управління розвитком аграрної сфери на основі кластерного підходу / Л.В. Куцина.//— [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_125/24.pdf.
16. Крисанов Д., Л.Удова Кластеризація економічної діяльності та обслуговування як інструмент сталого розвитку сільських територій / Д. Крисанов, Л. Удова //Економіка України. - 2009. - № 10. - С. 69-75.
17. Кропивко М.Ф. Концептуальний підхід до кластерної організації та управління розвитком агропромислового виробництва /М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2010. – №11. – С. 3-13.
18. Мохненко А.С. Формування територіально – виробничого кластеру в АПК регіону /А.С.Мохненко // Економіка АПК. - 2010. - №10. - с.15-21.
19. Одінецов О.М. Організаційно - інституціональна структура регіонального АПК на основі агропромислових кластерних об'єднань /О. М. Одінецов//.-Економіка АПК.- 2012.- № 6.- С.2-5.
20. Олягайло Б.М. Передумови кластеризації української економіки та підвищення її конкурентоспроможності: генеза та глобалізація на адаптивність економічної системи (інституційний підхід): монографія – Львів: Магнолія плюс, 2006. - 376 с.
21. Портер М. Конкуренція: учебн. пособие. /М. Портер// пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2000. – С. 495.
22. Саблук П.Т. Кропивко М.Ф. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки /П.Т.

Саблук, М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2010. – № 1. – с. 3-12.

23. Г.М.Саранчук Кластерна модель регіональної інноваційної-інвестиційної системи зернового господарства/ Саранчук Г.М//. Агросвіт. – 2010. - № 19, жовтень. - с.40-44.

24. Соколенко С. І. Кластери в глобальній економіці./С.І. Соколенко //– К.: Логос.- 2004. – 848 с.

25. Семина Л. Инвестиционный кластер как элемент региональной инвестиционной политики. АПК России. /Л. Семина// -- Международный сельскохозяйственный журнал. – 2010. - № 5. – с.11-15.

26. Ткаченко В.Г., Богачев. В.И. Кластеры в системе аграрного производства: сущность и значение в реализации инновационной политики государства / В.Г. Ткаченко В.И. Богачев//. - Вісник економічної науки України. – 2011. - №2. – с.182-189.

27. Ульяновченко А.В. Повышение конкурентоспособности аграрного сектора экономики

Украины на кластерных основах /А.В. Ульяновченко// Вестник аграрной науки. – 2010. – № 10. –С. 56–59.

28. Усов. В. Реализация кластерного подхода в развитии холдинговых компаний республики Башкортостан /В. Усов// Международный сельскохозяйственный журнал. - 2010. - №1.- с.25-27.

29. Хасаев Г.Р., Міхєєв Ю.В Кластери – сучасні інструменти підвищення конкурентоздатності регіону (через партнерство до майбутнього) Частина 1. / Г.Р. Хасаєв, Ю.В. Міхєєв // Компас промислової реструктуризації. – 2003. – №1. – 5С. 1-13

30. Щодо державної політики підтримки розвитку інноваційних кластерів у промисловості України. Аналітична записка // <http://www.niss.gov.ua/articles/1069/>

31. Шкурін Г.Т. Кластерний принцип соціально-економічних відносин у підвищенні рівня життя сільського населення/ Г.Т. Шкурін // – Економіка АПК.– 2008. - № 2. - с.124- 127.

Аннотация

Виктория Никулина

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННЫХ КЛАСТЕРОВ

Обоснованы теоретические аспекты формирования агропромышленного кластера. Определены проблемы функционирования агропромышленных кластеров. Осмыслены направления дальнейшего развития агропромышленного производства на кластерной основе. Определены признаки формирования агропромышленного кластера. Обобщен мировой опыт формирования и функционирования кластеров на примере США, Японии, Словении, Финляндии, Казахстана, Украины, России. Представлена классификация кластеров в западной экономике. Указаны принципы взаимодействия предприятий-участников агропромышленного кластера. Указаны различия между кооперацией, интеграцией и кластерными формами. Указана цель кластерных технологий в создании и поддержке кластерной среды. Обоснована необходимость создания агропромышленных кластеров.

Ключевые слова: агропромышленный кластер, агропромышленное производство, эффективность, конкурентоспособность, кластерный подход

Summary

Viktoria Nikulina

THEORETICAL ASPECTS OF AGROINDUSTRIAL CLUSTERS

Theoretical aspects concerning the formation of agro-industrial cluster. The problems for the agricultural clusters. The researcher examined the directions of further development of agricultural production on cluster basis. Processed and analyzed scientific sources on the subject. Features of agro-industrial cluster formation. Processed world experience of formation and functioning of clusters for example the USA, Japan, Slovenia, Finland, Kazakhstan, Ukraine and Russia. Classification of clusters in the western economy. Specified principles of interaction of member enterprises of agro-industrial cluster. These differences between cooperation, integration and cluster forms. This purpose cluster technology to create and support cluster environment. Is due to the need to establish agro-industrial clusters.

Keywords: agriculture cluster, agricultural production, efficiency, competitiveness, cluster approach